KATHOPANISHAD

(In Telugu Verse)

TRANSLATED BY

SRINGARAKAVI SARVARAYUDU
TELUGU PANDIT
PITTAPUR RAJAH'S COLLEGE,
COCANADA

కఠోపనిషత్

ఇయ్యది తెనుఁగునఁ బద్య...

కాకినాడలోని పిఠాపురపు రాజాగారి కాలేజీ
తెనుఁగుపండితుఁడగు శృంగారకవి
సర్వారాయనిచే

రచింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు 500 ప్రతులు.

Printed at SCARE & Co., and published by D. V. SURYAPRAKASA ROW, B. A., Cocanada.

PRICE: 0-2-0.] [వెల 0-2-0.

పీఠిక.

కఠోపనిషత్తు యజుర్వేదీయోపనిషత్తని కొందఱు చెప్పెదరు. ముక్తికోపనిషత్తునందిది కృష్ణయజుర్వేదోపని షత్తని వ్రాయఁబడినది. "కఠవల్లీతైత్తిరీయక... కృష్ణయజుర్వేదగతానాం ద్వాత్రింశత్సంఖ్యకానా ముపనిషదాం సహనావవత్వితి శాంతిః॥" కోల్బ్రూకుదొరగారిది సామవేదీయమనియు, మాక్సుముల్లరుగారిది యజుర్వేదోపనిషత్తనియు వ్రాసియున్నారు. తైత్తిరీయ యజుర్వేద బ్రాహ్మణమునందీయుపనిషన్నాయకుఁడగు నచికేతుని పేరు కానఁబడుటవలన దీనిని యజుర్వేదీయముగఁ జెప్పియుందురు. దీని మాహాత్మ్యమును గనుకగు దారా, పారసీక భాషలోనికి వ్రాయించెను. రామమోహనరాయలు విండిష్మాన్, పోలీ, వీబరు, మూయారు, రెగ్నాదు, గఫ్, మాక్సుముల్లరు, ఇంగ్లీషు జర్మనీ, మొదలగు యూరపుఖండపు భాషలలోనికిఁ దీనిని దర్జుమాజేసిరి. ఈకథ బ్రాహ్మణమున నున్నవ్యా జో[illegible] యాఖ్యాయికగనుండి యుండును. ఈయుపనిషత్ప్రథమమున దీనిలో నాఱువల్లులు (తీగలు) కలవు. ఈవల్లీపదము తైత్తిరీయోపనిషత్తునందుఁగూడ నుపయోగింపఁబడినది. వేదశాఖల నాధారముగాఁగొని వ్రాయఁబడిన దగుటచే వీనికివల్లులతో నుపమానము సముచితము.

కఠోపనిషత్తునకు శంకరభాష్యము కలదు. ఇదివే దాంత బోధకములగు దశోపనిషత్తులలోనిది. మృత్యుగృహమున కేగిన నచికేతుఁడు యమునివలన వరత్రయమును నైగాని, యోగస్థితినిబొంది, అహంకార మమకార రహితుండై బ్రహ్మము నందినవిధ మిందుఁదెల్పఁబడినది. ప్రథమవల్లిలోని 16, 17, 18, వాక్యములకు పునరావృత్తి

దోషము కనఁబడుటచేనవి స్ఖాలిత్యములని కొందఱు పం డితు లనుమానపడిరి. కొంత గద్యరూపమునను, కొంత ఛందోబద్ధముగ నున్న యీయుపనిషత్తులను లేఖకులు తమ యిచ్చవచ్చినట్లుల మార్చి కొన్నిచోట్టుల భావమును గూడ చెడఁగొట్టిరి. ప్రథమవల్లి 15 వ శ్లోకము చివరను పునరేవాహతుష్టః యనియుండఁగా 16 వ శ్లోకమును తమబ్రవీత్ప్రీయమాణో యని యుపక్రమించుటలో సారస్యము లేదు. పందొమ్మిదవ శ్లోకమున ఛందస్సు మఱచి. నచికేతాగ్ని యను పేరు వచ్చునని చెప్పుటకు తవైవ యను పదము ననావశ్యకముగ నడుమ నిమిడ్చిరి.

ఈయుపనిషత్తునకుఁ శ్రీత్రిషుల గానదున్నవ బుచ్చయ్యపంతులుగారు పదవిభాగ ప్రతిపదార్థ తాత్పర్య సారాంశములతోఁ దెనుఁగున వ్యాఖ్యానము వ్రాయించి ముద్రింపించిరి. మృత్యుదేవయమును దెల్పునదగుటచేత నితిమిగత వానికన్న సర్వజన సమాదరణీయముగానది. దీనిని రివరెండు ఫార్కుహారు దొరగారు ఇంగ్లీషున పద్యరూపమున వ్రాసి యాలహాబాదున ప్రచురించినారు. ఈపనిషత్తులను దెనుఁగున వ్రాయుట క్రొత్తవిధము. ఇదియు నీశావాస్యోపనిషత్తును గూడ సద్గ్రంథావళిలోఁ బ్రచురింపఁబడి యిప్పుడు పునర్ముద్రితములైనవి. ఇంకను బ్రహ్మ ప్రతిపాదకములైన యుపనిషత్తులిట్లు తెనుఁగింపఁబడి సర్వజనరంజకము లగుఁగాక.

కాకినాడ,
4-9-79.

దుగ్గిరాల వేంకట
సూర్యప్రకాశరావు.

కఠోపనిషత్తు

క॥ వాజసశ్రవుని కుమారుఁడు ।
వాజసశ్రవసుండు యాగఫలితముఁ గోరకై ।
యాజకులకు సర్వస్వము ।
నోజం దక్షిణగ నిచ్చుచుండఁ గనియెన్ ॥

గీ॥ నీరులాని తృణముఁదిని పాలనిచ్చు
నోరులేని యీగోవుల నూరకిచ్చు ।
నితఁడు సుఖహీనలోకము లెనయఁడె యని ।
యతని పుత్త్రుఁడు నచికేతుఁడనెడువాఁడు॥

గీ॥ తండ్రి కిష్టంబుచేయఁగాఁ దలఁపుపుట్టి ।
మేలుగోవుల నిప్పిత్తు వింకమీఁద ।
నన్ను నెవరికి నిచ్చెదవన్నఁ దండ్రి ।
కనలి నిను మృత్యువున కిత్తు ననియెనంత॥

ఉ॥ ఇంతయుఁ గోపవృత్తమని
యీనచికేతుండెఱింగి యాత్మలో ।
సంతత మాత్మతత్త్వమున
సంచరణం బొనరించుచున్న న ।
న్నంతకుఁ డేమిచేయఁగలఁ
డాతని కేమొనరింపఁ గల్గు నా ।
ద్యంతర మేమి? యంచుఁ
దనయుండు నిరంతరచింతఁ జేయుచున్ ॥

క॥ ఆరీతి మానసమున ।
ప్రాణముగని పెట్టితండ్రి తద్దయు వగతోఁ ;
గూరినఁ గని నచికేతుం ।
దూరకకనుచుండు వేళ యూహింపుమిదే॥

సీ॥ ఎందఱు చావలేదు
మును పిత్రుసుధనెందఱు చచ్చుచుంటలే ।
వెందఱు ; శైలులెల్ల జనియించి
ఫలించుచు జీర్ణమైన యవి ।
యెందఱిలోకులెల్ల జనియించి
వృద్ధినిగాంచి నాశము ।
జెందుగు లేల సంశయముఁ
జెందెదవింపుము తండ్రి ! పోదునాఁ॥

సీ॥ సత్యమాత్రై సుతుంబని చెఁ
జయ్యన నాతఁడు నేగి చేరఁగ ।
మృత్యుగృహంబు, చేర
కతఁడింటను లేఁడటుగాన మూఁడునాఁ ।
భృత్యునివాసమున్నరుపు
చచ్చుటనుండ యముండు వచ్చియా ।
కృత్యమెఱింగి సర్వ,
మిదికీడయి వచ్చెనిఁ కేమి సేయుదుఁ॥

క॥ విప్రాహస్థునియింట నుపోషితుండై ।
నందుండుపవసించుట నా కాని ఫలమునిదిగ ।
సత్యదాన తపోవ్రత సంతతిబతు ।
ముఖ్యవిభవము చెడునని బుద్ధిఁదలఁచి॥

ఉ॥ ఏయెడఁ బూజ్యుఁడీయతిథి
యేనియనిం బ్రతిమాలుకొందునం।
ఆయవనీసురుం దటసియయ్య
నమస్కృతు లాచరింతును।
శ్రేయము మూఁడునా కొ
వసించుట మూఁడువరంబు లిత్తుఁగా।
మ్మాయది కేగనన్నదగు
మున్ననతం డతిథిప్రచిత్తుఁడై॥

కం॥ పచ్చివచ్చితినసిన న్నసహ్యావసర।
మంచిమనసునఁ దండ్రిమన్నించునట్టి:
మొరటివరమిమ్ము నాకిదె మునుపటివలె।
దయఁజూడఁడు నందువరమిచ్చె ధర్మఁడప్రభుఁడు॥

ఉ॥ కొమ్మపుత్రపూప్రాసలు
జరామరణంబులు లేక లేదుకో।
కొమ్మమృతత్వమిచ్చిను
సుఖంబుల స్వర్గనివాసికంటె ర।
శ్వమ్ము మొందంగ దివిపుడు
ధర్ముఁడ స్వర్గము నొందునట్టియా।
గ్యమ్ము నాకు రెండవ
వరంబుగఁ జెప్పు మొసంగ నావుమా॥

సీ॥ కాలుఁడు నచికేతుఁగని బుద్ధిమంతుఁడన్న
స్వర్గలోకప్రాప్తి సాధనము।

తగునగ్నివిద్య నంతయుఁ దెల్పెదను పునరావృత్తి
రహితమై నట్టిపదము ।
గనుదయంతలోక ప్రతిభను బ్రసిద్ధమ్ముగు నగ్నిని,
దానివ్రిప్పువిధి,
యజ్ఞవాటంబు విస్తృతియును దెల్పి,
వినినచికేతుండు విప్పి చెప్పె ।
తెలిసెనంచును ముదమంది దివ్యాత్మ ।
దానమిదె గొనుమింక మీఁదందదగ్ని ।
నీదు పేరఁ బ్రసిద్ధమౌ నిక్కమంచు ।
ధర్ముఁడంతర్వరంబిచ్చె దయదలిర్ప॥

సీ॥ ఈనచికేతాగ్నిలోన ముమ్మాఱు
యథావిధి యజ్ఞతంత్రములు నడపు ।
నతఁడు తత్త్వమెఱింగి యతిశాంతుఁడగు
మతియు నాయగ్ని నెఱింగిన యట్టినరుఁడు ।
మృత్యుశోకంబులమించి యానందించు,
మూఁడవవరమింక వేఁడుమన్న ।
మతివిశుద్ధర్ముఁడ మరణంబు నొందిన
పిదప నీయాత్మయున్నదియు లేదొ ।
తెలియవలయును నాకదె తెలుపవలయు ।
నన్నఁగాయుఁడు నచికేతుఁడా ! యనఁగయ్య ।
మిది తెలియలేరు దేవతలని, వేఱు
వరము వేఁడుము నాయెడు వాఁడెతెంచి॥

ఉ॥ దేవతలప్పు డీకొరకు
తెల్పెడివారలు లేరుగావునన్
దేవతలైనను దెలియనేరరు
గావున నిన్ను వేఁడెదన్
నావుడుఁ బాసి గంటులు ధనంబులు
నాయువు భూవిభుత్వమున్
గావలెనన్న నిచ్చెదను గందగు
నియ్యది తప్ప నావుడున్॥

౨౭॥ ఈవుచెప్పిన భోగములెల్ల నశ్వరంబు, లింద్రియంబులను జీర్ణములు, బ్రహ్మ యైననల్పాయువు, నల్పాయువైన నాకు నీవనిన భోగముల ఫలమేమి చెప్పుము॥

౨౮. మనుజుఁడు ఫలముంచినఁ దృప్తిని జెందఁజాలఁడు పాపముఁ దెలిపినతఁడు నీవనిన సకలభోగంబులఁ గొనఁగోరెం నిదియు తెలుపఁగోరెద ననఘా!॥

కఠోపనిషత్తు.

ద్వితీయవల్లి.

---

౧. శ్రేయము ప్రేయమున్న యవి భిన్నప్రయోజన ములై బద్ధునిం జేయును రెండు పురుషుని, శ్రేయము చే పట్టఁ గీడు శ్రేయము, ప్రే. శ్రేయము శ్రేయమునందు నరుఁ డిత్తమునం దలపోసి ధీరుఁడా. శ్రేయము కోరు, మందుఁడిఁక ప్రేయము కోరు నిహాభివృద్ధికై॥

ఉ॥ కోరికలన్ ద్యజించిరిని గొబ్బున నూనచికేత ! నీవు
సం । సారమునన్మునింగెడి యసారగతిం గనకుంటి వెం
తయుం । దూరమువియ్య విద్యయును, దోసెయవిద్య
యు, నిన్నుఁజెందవే । కోరికలు, న్నవిద్యఁగనఁ గో
రినవానిగ నేఁదలంచెదన్ ॥

సీ॥ వినుము విద్యాఫలంబున స్వయంధీరులై
మేమె పాండిత్యులమని మిగుల భ్రమయు ।
తెనఁటివారంధుల చేసియడూపలా
నంధులవలెఁ గలయుం జరింతురు ।
సంసారసుఖము నాసక్తయున్నజ్ఞాని
పరలోకమార్గ మెవ్వగిదిఁ బడయుఁ ।
పరలోకమెక్కడ ? ప్రత్యక్షలోకంబె
కాని యన్యాఁడునా కరకుఁజేరు ।
వినుటకుఁ దెలిసికొనుటకు నరుదుగాని ।
యాత్మనుగురించి చెప్పువాఁడరుదె, దాని
నెఱుఁగువాఁడును బొందువాఁడరుదెసుమ్మి ।
పలువిధంబులఁ దలపోయు పామరులిది॥

ఆ॥ చెప్పఁదెలియునె యణుగతి సూక్ష్మనాత్మ ।
బుద్ధిసాక్షాత్కృతింగన్న వారునెట్లు ।
సులభముగఁ బోధపడుఁ దర్కములు బడయు ।
నలవిగా శాస్త్రవిహితయ ముఖ్యలమూగాన ॥

క॥ గురువులు చెప్పినబోనది ।
పారయంబున జ్ఞానసిద్ధి పారిపాసితో ।

సరిగాఁ బ్రశ్నములడుగం ।
దొరకొనువాఁడింకయూకు దొరకం గలఁడే॥

సీ॥ నిజకర్మఫలము లనిత్యంబులని
యనిత్యంబగుకర్మ ఫలం బనిత్య
ముగు నాత్మవస్తువు నందింపలేదని
యెఱిఁగియేయుండి యస్థిరపదార్థ ।
ములనుయాచించినేఁ బొందితి నీస్థితి
నాకంటెఘనుఁడ వెంతయుననీవు ।
జ్ఞానంబుచేఁబొందఁ గలసత్యలోకాది
కస్థితియనునిజ కర్మఫలము ।
నీవుఁ బొందఁదగిన స్తుతిచేయఁబడితి
మూర్ఖగతియును దలపోసి యధికధైర్య ।
మొందిసంసారభోగముఁ బోవిడిచితి ।
వప్రానచికేత యేమిభాగ్యంబు కాని॥

క॥ అనుదిష్టునిం గుమానిహా ।
తుని బరముం గూర్చు నన్యమున్నమునిన్ ।
మను విజ్ఞాన ప్రాప్తిం ।
గని మోహము ఖేదమునయుఁ గద ధీరుఁడిలన్॥

క॥ గురువుల వలస నిర్వాణి జని ।
మరణంబుల నందఁబోక మతిబాధ-బా ।
పరమాత్మ నెఱిఁగి మోదము ।
బారయున్నిఁక బోవ మూర్ఖ ముముక్షుఁగనేండున్॥

సీ॥ ఎవ్వాని వేదంబు లెల్లఁ బ్రాప్యంబని
తలఁచునో, దేనిని దశము లెల్లఁ
జెప్పునో, దేనికై చిత్తంబునంగోరి
బ్రహ్మచర్యాదు లేర్పఱుపఁబడెను ।
తత్స్వరూపముఁ జెప్పెద నాలింపు నచికేత!
యదియ యోంకార మయ్యక్షరంబె
బ్రహ్మముగను మదెవ్వఁ డెఱింగి దేనిని
గోరునో వాఁ డది పొందఁ జెందు
నీవ రావర బ్రహ్మ స్వరూపపాద ।
నంచెవఁ డెఱుంగు వాఁడు బ్రహ్మంబు నందు ।
నాత్మ పుట్టదు చావ దెట్టులైన దేహ ।
మంతమైనను జెడదు నిత్యం బిదంబు॥

॥ ఒకనిని జంపెదనని వే ।
రొకరుఁడు తనఁ జంపునంచు నూహించు నరుం ।
డింకనాత్మ తత్త్వ మెఱుఁగఁడు
వికలత లేకుండ నీవు వినుమచికేతా॥

సీ॥ అతిసూక్ష్మమై స్థూలమై యాత్మ ప్రాణుల
బుద్ధిగుహాంతరములనె యుండి ।
డనిని బడ మెవ్వ రానుగ్రహంబునఁ
గనువాఁడు దుఃఖంబు గడచువాఁడు
అస్మదరిందక యచ్చుటనేయుండు
నంగాట వ్యాపించు నట్టి తత్త్వ ।
మునెఱుంగు మునిద జ్ఞాని యనిత్య దే
హస్థితిఁ గన్న మహాశరీరుఁ ।

దైనయాత్మనుగని దుఃఖమందఁ డెప్పుడు ।
వేదశాస్త్రాదివిద్యల విదితమౌని ।
పారమార్థికబుద్ధిచేఁ బడయఁదలయు ।
నితరసాధన సంపత్తి నెల్లవిడిచి॥

౪॥ దుర్నడవడి యుడుగనివాఁ ।
నవరోసి విషయసుఖశాంతి నందనివాఁడుం ।
దనఁబడిన మనసువాఁడోం ।
దఁడు. విజ్ఞానమున నాత్మ తద్దయుఁ బడయఁ॥

౫॥ ఏయాత్మకీచరాచర ।
బ్రాయొత్వ క్షత్రియంచ మన్న మైమృత్యువుగా ।
[illegible]రయొత్వ నాత్మనెఱుఁగుట ।
[illegible]కేయనువులు లేనియాతఁ డెటులగుఁ జెప్పుమీ॥

కఠోపనిషత్తు.

తృతీయవల్లి.

౧॥ ఓనచికేతుఁడా ! యీనచికేతాగ్ని
యుపయించుచుండి పంచాగ్నులైన
బ్రహ్మవేత్తలు బ్రహ్మపదమైన హృదయప
ద్మముఁ జొచ్చి కర్మఫలమూలనుండు
నాత్మలరెంటి ఛాయాతపంబులవలె
భిన్నంబులైనట్టు లెన్నుచుండ్రి
కర్మఠులకు హద్దుగానుండి సంసార
తరణేచ్ఛగల తత్త్వతత్పరులకు

నరథయదంబై నసారవైనట్టియత
రంబు బ్రహ్మంబు నెఱుఁగుటప్పంబుసుమ్మి
ఆత్మరథికుఁడు, రథము దేహంబు, బుద్ధి
సారథి, మనంబు పగ్గంబు చక్రానెఱుఁగు॥

గీ॥ ఇంద్రియంబులె గుఱ్ఱంబు లెల్లవిషయ
ములు విహారస్థలంబులు, కలఁగకున్న
యాత్మ దేహేంద్రియ మనంబులంను ఁగూడి
కర్త భోక్తయు నౌనని జ్ఞానులందురి॥

క॥ ఎవఁ డేకాగ్రతఁ గాంచని
యవివేకిరో వానికిం బ్రియము లసదుగ్రం
దశ్వ సారథికిం దుష్టా
శ్వవితతు లెట్టట్లు లెప్పుడు వశపడవుసుమీ॥

క॥ ఏకాగ్రచిత్తముగల వి
వేకికి సర్వేంద్రియములు వశ్యాధీనం
బైకరదు, మంచిహయములు
చేకొనఁగల సారథికిని చేవశీనట్లై॥

క॥ జ్ఞానము పరిశుద్ధతయు మ
నోనిగ్రహ ముబ్బనట్టుఁడు పరతత్వ
స్థానముగన నెఱుఁగదె
న్గానఁడు సంసారమునుఁ గడువఁడు నొందుఁ గా॥

గీ॥ ఎందు బుద్ధి సారథి సమాహితమనస్కుఁ
డైన వివేక సంస్పృతిలోకఁ బొరయ

గన్పఁంబైన బ్రహ్మపదంబునంది
నిర్మలానందమూలనొంది నెగడుచుండు॥

ఆ॥ వె॥ ఇంద్రియములకంటె నింద్రియ విషయముల్
వానికంటె మనసు, దానికంటె
బుద్ధి, బుద్ధికంటెఁ బొల్పువరమాత్మ
దీనినెఱుఁగవలయుఁ దేఁటపడఁగ॥

ఆ॥ వె॥ అలమహాత్ముకంటె నవ్యక్తము తత్పర
మంతకంటెఁ బురుషుఁ, డతనికంటెఁ
బరమొకింతలేదు పరమావధియతండె
పరమపేక్షకుండు పరమగతియు॥

ఆ॥ వె॥ అట్టిప్రథమరూప మగునాత్మ బ్రహ్మది
సర్వభూతతతి నెసంగి యొదిగి
తెలియఁబడదు గాని దివ్యవిజ్ఞానుల
సూక్ష్మబుద్ధిచేతఁ జూడఁబడును॥

ఆ॥ వె॥ పలుకు మనసుతోడఁ గలిపి దానిని బుద్ధి
యందుదాని నమ్మహాత్మునందుఁ
గలిపి దాని నిర్వికారాత్మలోపలఁ
గలుపవలయుఁ జక్కఁగావివేకి॥

ఆ॥ వె॥ లెండు మేలుకొనుఁడు వంశిత గురువులఁ
జేరి తెల్పికొనుఁడు హీర, లాత్మ
పథము దుర్గమంబు పరమసూక్ష్మపథా
రాతినిశితమందు రార్యవరులు॥

౨౮|| అవ్యయము నిత్యమును విషయరహితంబు
నాది యంతములేక మహత్తుకంటెఁ
బరము ధ్రువమైనయాత్మను బరుఁడెఱింగి
మృత్యువునుబాసి ముక్తుఁడై మెలఁగుచుండు||

౨౯|| యముఁడు చెప్పిన యీయుపాఖ్యానము విను
వాఁడు చెప్పెడువాఁడును బ్రహ్మలోక
మందుదురు, బ్రహ్మసభ, శ్రాద్ధమందు దీని
వినిపిన ననంతఫలమౌఁ గల్పించుచుండు||

కఠోపనిషత్తు.

చతుర్థవల్లి.

౧|| సఱవ చేసిన యింద్రియములు బరవిష
యార్థగోచరములు గాని యాత్మను గన
నేర వమృతత్వకాంక్షయా ధీరుఁడాత్మఁ
గాంచు నరఁసేంద్రియముల మళ్ళించిసతతము||

౨|| అజ్ఞులు బహిర్విషయసుఖ మనుసరించి
మృత్యుపాశనిబద్ధులై మెలఁగుచుండ్రు
జ్ఞానులమృతత్వమె మహాశాశ్వత మని
నశ్వరము లగు దృశ్యములందుం దలఁచరు||

౩|| ఏయీ సాధనములచే
నే యీలోకాదిరక్తమెంతో తెలియఁబడునా
యాయాత్మతత్వమిదియె
యీయెద దేవతలకైన నెఱుఁగరు సత్యా||

క॥ ఘనజాగ్రత్తనస్వప్నం
బున రెంటం దోఁచు దృశ్యములను గను నేయా
త్మని యతిచే నేయాత్మం
గను సర్వవ్యాపక మని జ్ఞానివగవఁడే॥

క॥ ఎవఁడీకర్మఫలాద్యను
భవుడై వాత్మను ద్రికాలవర్తకుఁడనుచుం
దవిలి తెలియునో యాత్మం
దవిరళగతి నాత్మరతు నందఁడుసుమ్మీ॥

గీ॥ ఎవఁడు సృష్టికిఁ బూర్వ మంబువులఁ బుట్టి ।
బుద్ధిగుహఁ జొచ్చి కారణభూతకార్య
యుతసకల సృష్టికర్తగా నొలిఁగాంచు ।
నతఁడె నీ వడిగిన యంతరాత్మ వినుము॥

గీ॥ అఖిలకర్మఫలంబుల ననుభవించు ।
నిత్యమై జీవభూతమై నిఖిలదేవ ।
తాత్మకంబైన యేయాత్మ యతులబుద్ధి ।
గుహను జొచ్చి భూతంబులఁ గూడుకొనును ।
యదియ నీవడిగిన యట్టియంతరాత్మ॥

క॥ హుతవహుఁడు గర్భిణీసం ।
భృతగర్భముగతి సతతము పృథులారణిసం ।
స్థితమై యజనకరణ సం ।
స్తుతిఁ గనునా యదియ యాత్మసుమ్మీ వత్సా॥

క॥ రవి యుదయించును యదఁగును ।
యెవనివలన, నెల్ల వేల్పు లెవ్వనిఁ జేరం ।

దపుయుదరొ, మొవని మించఁగ ।
నేవంటుఁ జాలఁడో యాతఁడే యాత్మసుమీ॥

క॥ ఇంగునంగుము నంను నిండే వరార్థ ।
సత్త్వయుంను నైవంటు భేదంబుఁ గాంచు ।
నా యతంము భవాంబుధి నూలలాకి ।
జననమరణ బరాదు లంటుమ నిజంబు॥

సీ॥ డెందమున నాత్మరూపంబు నందవలయు .
నిట్టియాత్మ స్వరూపము౦ డింగ యోని
నేరకుంటను. తలఁచు నా భేదబుద్ధి
వాఁడు వెంటనే మృత్యువుఁ బొలఁబడును॥

క॥ ఇఁకఁ గాలత్రితయమునయా ।
ముకుఁదళు పురుషుఁడు శరీరమందున నంబు ।
స్వకమూర్తిఁ బ్రై వెలయున ।
య్యాకలంకుఁడు గనఁ దపనము నతఁ డాత్మసుమీ॥

క॥ మిగులఁ బ్రికాలనియూడుక ।
మూగఱగు సంగుష్ఠమాత్రపురుషుఁడు యోగిం ।
ద్రగణమూపేఁ గనుఁగొనఁబడుఁ ।
బాగపాదువని జోతిరిటపో యాత్మయదే ॥

సీ॥ పెద్దకొండలఁ గురిసిన వృష్టి వాని ।
చిన్నకొండలఁ బడిన ట్లుభిన్నధర్మ ।
ములనుభిన్నధర్మములని తలఁచిదేవా ।
భేదములనంది సంసార వృత్తినందు ॥

క॥ నిర్మలోదకములయందు నింపఁబడిన ।
నిర్మలోదక మెట్లట్ల నిర్మలాత్మ ।
నెఱుఁగు విజ్ఞాని యాత్మయు నిర్మలత్వ ।
మొగనెయందు నముఁడు గౌతమునకుఁ జెప్పె ॥

కఠోపనిషత్తు.

పంచమవల్లి.

సీ॥ అకుటిలచిత్తున కజునకేకాదశ
ద్వారములగల మేను పట్టణమగు ।
నాతఁడీశ్వరు ధ్యానంబొనర్చి
రాగాదులరోసి నిరంతరోత్థత ।
బంధములెల్లను బాయునా యాతండు
పరమాత్ముఁడందురు పరమమునులు ।
ముందఱ నీ దేహమునందున్న యాత్మ
మాత్రింతె బ్రహ్మస్వరూపంబుగాదు ।
నేలపైనీళ్ళలోపల నింగియందు
గిరులయందును బిలములందు గృహములందు ।
స్వర్గమున దేవతలయందుఁ జంద్రసూర్య
రూపములనుండె సత్యస్వరూపమాత్మ ॥

క॥ ఏయాత్మ హృదయగతుఁడై ।
ప్రాణం బ్రాణంబుఁ బైకిఁ గ్రిందికి నడపుం ।

ధ్రేయు నపానము నారని ।

తెలియరా ! గాల్తురెల్ల తెల్పుము వత్సా ॥

సీ॥ ఏయాత్మ విడిచిన నీదేహమందేమి

యును లేక యుండఁ బోవును జుదాత్మ ।

యాత్మయీ దేహమం దాశ్రయించుక యున్న

యందాక దేహము నాశ్రయించి ।

యుండుఁ గాని విడిచియుండిన మందవు

వెలయు ప్రాణాపానములు జనుంచు ।

వీనివలననె జీవింపఁడు వీనికి

భిన్నరూపంబున వెలుఁగుచున్న

యాత్మవలననె జీవించు నతిరహస్య

మైప్రకాశన మైనబ్రహ్మస్వరూప

మింకఁ జెప్పెద, నాత్మయే యేవిధముల

ఘనముం బొందునోయట్టి తెలుఁగునీకు

ఉ॥ కొందఱు జ్ఞానకర్మముల

కన్వయిగాని శరీరధారులై ।

యుందురు, స్థావరాకృతుల

నుందురు నమ్మలు, వాలకుస్త్రసిం ।

బొందుచునున్న సర్వము

సమున్నతి కొల్పని యంతవాఁకమం ।

జెందని యాత్మ, యందె వెలసెన్

సకలం, బది చాట శక్యమె ?

గీ॥ అగ్ని వాయుప్రభవనంబు లందుఁజొచ్చి ।

రూపరూపంబునకుఁ బ్రతిరూపమైన ।

అట్లయీ సర్వభూతాంత రాత్మయొక్కఁడు ।
రూపరూపమునకుఁ బ్రతిరూపమయ్యె ॥

శ్లో॥ సర్వలోకచక్షువనఁగఁ జాలియున్న సూర్యుఁడే
సర్వబాహ్య దోషముల నెసంగియుండ నట్టులే,
సర్వభూత వర్తియాత్మ సర్వబాహ్యదుఃఖము ।
లృద్వమిన్నవాసిఁ బొంగువాఁడుగాఁ ముమూ
దుమీ ॥

ఉ॥ ఒక్కఁడు సర్వమునకు స్వవశ
ముంచినవాఁ డఖిలాంత రాత్మయై ।
నొక్కటి రూపముంగొని యనేక
విధంబులఁ జేయువాఁ డతం ।
డొక్కఁడె యాత్మయందుఁ
గనుచున్న వివేకుల నిత్యసౌఖ్యముం ।
గ్రక్కునఁ గాంచు రన్యులకుఁ
గల్గఁగనేర్చునె? సుంతయేనియున్ ॥

గీ॥ చేతనములందుఁ జేతనుఁ డేతనరి, య ।
నిత్యములయందు నిత్యమై నిండి, పెక్కు
లందు మొక్కఁడ నందగి నట్టియాత్మఁ ।
గనువివేకులు శాశ్వత గతిని గందు ॥

క॥ సమరతిఁ ! యుంచిదేని ।
శ్యమునిర్దేశ్యముయి పరమమగు బ్రహ్మతం ।
దమునిదియని తెలియుటయే ।
గ్రమమా ? మనోదృశ్యమా ? ప్రకాశము? వెల్గా?

ఉ॥ ఓనచికేత! యీభువనమారి
వెలుంగఁగఁ జేయునాతనిం,
గానఁగ సైన యీయాన
మాతపిత్రి తెల్వియు వెల్గఁ జేయునే
వానిజతేజముంగాని యావిన్నియు
వెల్గుచుగాని, యాత్మరూపం
బైన స్వయంప్రకాశ మహిమాంచు
డౌచుండు వచించె నంతకుఁడు॥

కఠోపనిషత్తు.

౨.౨.వల్లి.

ఉ॥ గాంచఁగ యద్దమై యొలయు
ాద్వయుగల్గి వృరాగసంబవన్
మించినసంస్కృతి మ్రిదము
మటేకనొయ్యోధి యోధ్వయుఁబును
న్వ్యంచిత మద్యసంబునని
రంతర తేజము బ్రహ్మరూపము
దంచిన యాపదు మైదము
దానినిదాటు నశక్యమెంతకున్॥
ఉ॥ సేవకులెందు వక్రియుచు
జేతధరించిన వానిజూచినం,

భావమునందు భీతిఁగొను
  భావిని సర్వజగంబు బ్రహ్మ మం।
దేవతి పుట్టియుం గియున
  పింనగ దాక్షుకు లోఁబలించు నీ।
భావ మెఱుంగు వాఁడు స్మృతి
  గాథల నొందఁడు ముక్తి మోదమున్॥

ఉ॥ ఆదరమాత్మయందలిత
  నాంబున నేమి యాగ్నికుండు, నం।
తోపనుండు కీఁడుఁదల
  ముందు వెలుంగుము; వజ్రి దృశ్యుడన్
వ్యావృతి సాయమందుఁ దుస్వ
  దగ్గనలన్ భృతిపన్న దుస్వదం।
శ్రీనామాత్మఁ గాంచునతఁ
  డీమహిలం జనియింపఁ డెన్నఁడున్॥

ఉ॥ దర్పణ నెల్లకప్పుడును
  స్వచ్ఛతిబింబము దర్పణంబునన్।
దర్పణ బుద్ధి దర్పణము
  నందటుగప్పడునాత్మ; స్వచ్ఛ మం।
దర్పణటు నిటుఁగప్పతిన
  యోగమునగాదు విశ్వప్రపంచ మం।
దర్పణ! బ్రహ్మలోకమున
  నాత్మకనంబడునివ, సిద్ధి నై॥

క॥ వేరై పుట్టిన సాంద్రియా
కారపృథగ్భావములను బ్రకటయోగ్యత్వుల్
ధీరుఁడెఱుంగును గానవి
చారము నొందఁ డొకయింతఁ జక్కనెఱుఁగుమీ॥

ఆ॥ వె॥ ఇంద్రియములకంటె నెక్కుడౌ మనసు, మనసు
కంటె బుద్ధి, దానికంటె నాత్మ
యధిక ; మహతకంటె నవ్యక్తము గ్రము,
మహతకంటెఁ బురుషుఁ డధికుఁ డండ్రు॥

క॥ ఎయ్యది యెఱింగి జంతువు
చయ్యన మోక్షంబునొందు సంసృతి విడుచున్
ఎయ్యది యఖిలవ్యాపక మా
యయ్యది బుద్ధ్యాదివృత్తికందదు వత్సా॥

ఉ॥ కన్నుల కాత్మకన్పడదు,
కన్నులచేఁ గనఁబోలదాత్మ వి।
ద్వన్నుత బుద్ధిచేతఁ
గనవచ్చు, నెఱుంగు నెవండు దీనివాఁ।
డున్నతముక్తిఁ జెందు,
నెప్పుడుజ్జ్వల దింద్రియఖంపకంబులా।
త్మన్నిలుచున్నదింతెనఁగి
తాఁగగు బుద్ధి, యదేవిమోక్షమా॥

క॥ స్థిరమింద్రియధారణమా
పరమగతిని యోగమండ్రు, ప్రథమాభ్యాసముల్

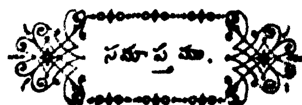
పరయోగముచేఁ గల్గుట
నరయఁగ నెప్పు డప్రమత్తుఁడై యుండవలెన్ ॥

కం॥ కనులచేతను వాక్కుచే మనసుచేత
నాత్మఁ బొందఁగనేరరు ; నాస్తికులకు
నెట్టు పొందఁగ శక్యమా నిదివివేక
భావమునఁ బొందఁ దగుఁ జూడవచ్చు దాన॥

ఉ॥ ఎవ్వనిచిత్తమందెనయు
నిప్సితముల్ నశిపోవుచున్నవో ।
యెవ్వలవానికి స్మరణ
మున్నదిలే, దతఁడొందు బ్రహ్మమున్ ।
ఎవ్వని బుద్ధియందుఁగల
యీయవివేకపు గ్రంథివీడునో ।
యెవ్వలవాఁడు చావుఁ గనఁ
దయ్య నిదే యుపదేశ మంతయున్ ।

ఉ॥ నూటొకనాడులౌ మదికి
నొక్కటి యందు శిరంబుఁ జేర్చి పో
నైటిది ; దానిచేనుపరి
భాగము నొందినవాఁడు మృత్యువుం
దాఁటును ; లాఁతినాడులా
పదంబసీజీవము నైటఁ బెట్టుచోఁ ।
బాటలు మందుఁ బూనెదలు
రంగులతోడ మెలంగుఁ గాపునన్ ॥

సీ॥ జనులహృదంతర స్థలులఁ బ్రవేశించు
సంగుప్తమూర్తుఁడై యంతరాత్మ;
యుండాంతరస్థమై యొలచిన గ్గిపో
చనుబోలె త్రైగుణ్యవిజ్ఞానస్ఫూర్తి
స్వశరీరమునయుండి చక్కఁగ వెదలించు
వలయు నాత్మను మున్న వలికిన పరి
శుద్ధతత్వము బ్రహ్మబుద్ధినెయుఁగఁ దగు;
యమఁ డిట్లుపలికిన యంతటనచి
గీ॥ కేతసుం డిట్టియోగవిద్యాతిరేక
మెల్లనెఱిఁగి యపాపుఁడై మృత్యువెడలి
బ్రహ్మమునుబొందె; నెవఁడిట్టి క్రమముఁ గనుచు
వాఁడు నచికేతసునిబలెఁ బడయు ముక్తి॥

10521